

15-21 iyun 2023-cü il

Heydər Əliyev – gənclərin böyük HAMİSİ

"Bizim xalqımızın, cəmiyyətimizin ən qiymətli sərəvəti bizim gənclərimizdir, sizsiniz, əziz Azərbaycan övladları. Siz, Azərbaycanın çiçəklənən gənclərisiniz. Siz, XXI əsrdə Azərbaycanı daha da yüksəklərə qaldıranlarırsınız".

Ümummilli Lider
Heydər Əliyev

Gənclik hər bir ölkənin gələcəyinin təməlidir. Gəncliyin yüksək intellektual biliyə, sağlam ruh və bədənə malik olması, mənəvi və milli dəyərlərə sədəqət ruhunda tərbiyə edilməsi milli prioritet istiqamətlərdən sayılır. Ölkəmizdə gənclərlə bağlı dövlət siyasətinin formalaşdırılması və həyata keçirilməsi Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Tarixi vərəqləşək, şahidi olaraq ki, ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində dünyada, o cümlədən Azərbaycanda baş verən ictimai-siyasi hadisələr gəncləri nizamı, parakəndə topluma çevirməklə yanaşı, onlarda ciddi mənəvi-psixoloji və ideoloji problemlər yaratmışdı. Məhz 1993-cü ildə xalqın istək və tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan ümummilli lider Heydər Əliyev vərəqləşək, şahidi olaraq ki, ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində dünyada, o cümlədən Azərbaycanda baş verən ictimai-siyasi hadisələr gəncləri nizamı, parakəndə topluma çevirməklə yanaşı, onlarda ciddi mənəvi-psixoloji və ideoloji problemlər yaratmışdı. Məhz 1993-cü ildə xalqın istək və tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan ümummilli lider Heydər Əliyevin söyi nəticəsində bu sahədə bütün problemlər aradan qaldı. Gəncliyin inkişafında keyfiyyətə yeni mərhələnin əsası qoyuldu və dövlət gənclər siyasəti öz bəhrəsini verməyə başladı. Bu qəbildən olan onlarla fəaliyyətin həyata keçirilməsində ümummilli liderin əsas məqsədi yeni nəslin fiziki, mənəvi-psixoloji cəhətdən sağlam yetişməsinə, istedadlı gənclərin üzə çıxarılmasına və onların ölkənin gələcəyinə töhfə verməsinə təmin etməkdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev gənclər ilə bağlı məsələləri həmişə öz siyasətinin əsas tərkib hissələrindən biri hesab edirdi. H.Ə. Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-i-yə rəhbərlik etdiyi dövrlərdə yüzlərlə yeni tədris ocaqları, gənclər üçün mərkəzlər, hərbi məktəblər açıldı. Məhz 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-i-yə rəhbərlik etdiyi dövrlərdə yüzlərlə yeni tədris ocaqları, gənclər üçün mərkəzlər, hərbi məktəblər açıldı.

Əsas məqsədi yeni nəslin fiziki, mənəvi-psixoloji cəhətdən sağlam yetişməsinə, istedadlı gənclərin üzə çıxarılmasına və onların ölkənin gələcəyinə töhfə verməsinə təmin etməkdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev gənclər ilə bağlı məsələləri həmişə öz siyasətinin əsas tərkib hissələrindən biri hesab edirdi. H.Ə. Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-i-yə rəhbərlik etdiyi dövrlərdə yüzlərlə yeni tədris ocaqları, gənclər üçün mərkəzlər, hərbi məktəblər açıldı. Məhz 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-i-yə rəhbərlik etdiyi dövrlərdə yüzlərlə yeni tədris ocaqları, gənclər üçün mərkəzlər, hərbi məktəblər açıldı.

islahatlar çərçivəsində qeyri-neft sektorunun üstün inkişafına nail olunması, azad sahibkarlığın inkişafına əlverişli şərait yaradılması, bazar iqtisadiyyatının gücləndirilməsi, xarici investisiyaların regionların inkişafına cəlb edilməsi, regional inkişaf proqramlarının uğurlu icrası və iqtisadi aktivlik coğrafiyasının regionlara doğru genişlənməsi Azərbaycanın iqtisadi həyatında çox ciddi nailiyyətlərin qazanılmasını şərtləndirmişdir. Həmçinin, yeni istehsal sahələrinin yaradılması, global iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsi, makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanılması, milli istehsalın və ixracın genişləndirilməsi, modern sənaye quruculuğu kimi başlıca strateji vəzifələrin yerinə yetirilməsi nəticəsində Azərbaycan dünyanın iqtisadi cəhətdən ən sürətlə inkişaf edən ölkələrindən birinə çevrilmişdir. Ölkəmizdə liberal, rəqabətə davamlı, ixrac tutumu böyük olan, diversifikasiya edilmiş iqtisadiyyat quruculuğu ilə bağlı yeni hədəflər müəyyənləşdirilmiş və hazırda bu strateji vəzifələr uğurla icra olunur. Son 18 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı 3,4 dəfə, o cümlədən sənaye sektoru 4 dəfə, aqrar sektor isə 2 dəfəyə yaxın genişlənməmişdir ki, bu da bütün dünya üzrə ən yaxşı göstəricilərdən biridir. Bu gün Azərbaycan Cənubi Qafqazda ən güclü iqtisadiyyata malik ölkədir. Qlobal iqtisadi sferada müstəqil olunan məni tendensiyalar və risklər fonunda Azərbaycan özüünün iqtisadi məkanını məni təsirlərdən qoruyub saxlayıb və milli iqtisadiyyatımız rəqabətqabiliyyətliyinə görə MDB-də lider mövqeyini tutur.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 2003-2021-ci illəri statistik olaraq aşağıdakı kimi təsvir edə bilərik. Belə ki, son 18 il ərzində (2021-ci ildə 2003-cü ilə nisbətən):

- Ümumi daxili məhsul istehsalı 3,4 dəfə, o cümlədən qeyri neft-qaz sektoru üzrə 3,1 dəfə artmışdır;
- Sənaye məhsulu istehsalı 2,7 dəfə, o cümlədən qeyri neft-qaz sənayesi üzrə 3,6 dəfə artmışdır;
- Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin həcmi 17,2 dəfə, o cümlədən tikinti-quraşdırma işlərinə yönəldilmiş vəsaitlər 4,1 dəfə artmışdır;
- Yük daşınması 1,8 dəfə, sərnişin daşınması isə 1,3 dəfə artmışdır;
- İnformasiya və rabitə xidmətlərinin həcmi real ifadədə 15,4 dəfə artmışdır;
- Pərakəndə ticarət dövriyyəsi faktiki qiymətlərlə 14,6 dəfə artmışdır;
- Əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlərin həcmi real ifadədə 5,1 dəfə artmışdır;
- Dövlət büdcəsinin gəlirləri 21,6 dəfə, xərcləri 22,2 dəfə artmışdır;
- Əhalinin nominal gəlirləri 10,0 dəfə artmışdır;
- Əhalinin banklardakı əmanətləri 36,7 dəfə artmışdır;
- İqtisadiyyatın kreditləşdirilməsi 25,5 dəfə artmışdır;
- 2021-ci ilin yanvar-dekabr aylarında orta aylıq nominal əməkhaqqı 2003-cü ilin yanvar-dekabr aylarına nisbətən 9,5 dəfə artmışdır;
- Pensiyaqların orta aylıq məbləği 13,9 dəfə artmışdır;
- İşsizliyin səviyyəsi 9,2 faizdən 6,0 faizədək enmiş, işsiz əhalinin sayı 400,9 min nəfərdən 315,7 min nəfərədək və ya 85,2 min nəfər azalmışdır;
- Yoxsulluq səviyyəsi 44,7 faizdən 5,9 faizədək enmiş, yoxsul əhalinin sayı 3714,2 min nəfərdən 589,9 min nəfərədək və ya 6,2 dəfə azalmışdır;
- Minimum əməkhaqqı 27,8 dəfə artmışdır;
- Əmək pensiyasının minimum məbləği 10,0 dəfə artmışdır;
- Əhalinin sayı 1807,3 min nəfər və ya 21,7 faiz artmışdır;
- Nikahların sayı 0,4 faiz artmışdır;
- Xarici ticarət əlaqələri qurulmuş ölkələrin sayı 124-dən 188-dək və ya 51,6 faiz

artmışdır;

- Xarici ticarət dövriyyəsi 6,5 dəfə, o cümlədən idxal 4,5 dəfə, ixrac 8,6 dəfə artmışdır;
- Qeyri neft-qaz məhsullarının ixracı 7,3 dəfə artmışdır;
- Ölkə iqtisadiyyatına yönəldilmiş investisiyaların ümumi həcmi 3,4 dəfə artmışdır. 2004-2021-ci illərdə Azərbaycana ümumilikdə 288,9 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuşdur;
- Xarici investisiyalar 2,2 dəfə artmışdır. 2004-2021-ci illərdə Azərbaycana 142,0 milyard ABŞ dolları həcmində xarici investisiya qoyulmuşdur;
- Qeyri-neft-qaz sahələrinə yönəldilmiş investisiyalar 7,2 dəfə artmışdır. 2004-2021-ci illərdə Azərbaycanın qeyri-neft-qaz sektoruna 179,5 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuşdur;
- 2004-2021-ci illərdə Azərbaycanın digər ölkələrin iqtisadiyyatlarına qoyduğu investisiyaların ümumi həcmi 28,3 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir;
- 2004-2021-ci illərdə 2587,3 min iş yeri yaradılmışdır;
- 2004-2021-ci illərdə əhalinin mənzil fondunun sahəsi 1,6 dəfəyə yaxın artaraq 2021-ci ilin sonunda 200,7 milyon kv.metr çatmışdır.

Bu siyahı daha da genişləndirmək olar və uqurlar sonrakı illərdə də davam etdirilib. 2022-ci ildə əsas etibarilə elektroenergetika sahəsində inqilabi addımlar atılıb. Dövlət başçısının iştirakı ilə ölkədə bir neçə yeni elektrik stansiyası açılmaqla yanaşı, iki Ərəb ölkəsi ilə alternativ enerji istehsalı sahəsində müvafiq müqavilələr də imzalanıb. Bu isə o deməkdir ki, neft və qazla enerji ölkəsi kimi tanınan Azərbaycan həm də elektrik enerjisi ixracatçısı kimi tanınmağa başlayır. Bütün bunlar isə çox mühüm nailiyyətdir və Azərbaycanın həm iqtisadi, həm də siyasi cəhətdən nüfuzunun artması deməkdir. Həyata keçirilən uzaggörən siyasət və uğurlu infrastruktur quruculuğu sayəsində, eləcə də regionda və dünyada baş verən geosiyasi proseslər nəticəsində Azərbaycan Avroatlantik məkanın mühüm nəqliyyat-tranzit-logistika mərkəzi kimi də aparıcı mövqedədir. Dünyanın əsas yük axını olan Çin-Avropa marşrutu üzərində əlverişli mövqədə yerləşən Azərbaycanın iştirakı ilə daşınmaların 2 həftəyə qədər, daşınma məsafəsinin isə 3000 kilometrə qədər qısalması mümkündür. Qeyd edilənlər Azərbaycanın parlaq gələcəyindən, etibarlı iqtisadi inkişafından xəbər verir. Bütün bunların əsası isə bünövrəsi ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş strategiyaya təşkil edilir. Nəhayət, əldə edilən iqtisadi uğurlara paralel olaraq ordu quruculuğu, müasir texnika və texnologiyanın əldə olunması və tətbiqi, global məkanda müvafiq təbii və məlumatlandırma işlərinin aparılması öz məntiqi nəticəsini verdi.

Xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, 1988-ci ildən 1993-cü ilə qədər ölkə gəncliyi ictimai siyasi proseslərdən kənar qalmışdı. Onun potensialı lazımcına qiymətləndirilmirdi. Ölkədə gənclər siyasəti demək olar ki, unudulmuşdu. Həmin dövrdə qeyri-sağlam ictimai siyasi vəziyyət təhsil sisteminin iflic hala düşməsinə, gənclərdə sabaha inam hissinin itirilməsinə səbəb olmuşdu. Müxtəlif qrupların hakimiyyət uğrunda çəkilmələrində yeniyetmələrin potensialından sui-istifadə halları gəncliyin mənəvi-psixoloji bəhrənə vəziyyətinə düşməsi ilə nəticələnmişdi. Lakin Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlişi vəziyyəti kökündən dəyişdi. Ümummilli lider Heydər Əliyev ilk görüşlərindən birini də məhz gənclər ilə keçirdi. 22 sentyabr 1993-cü ildə Respublika Ali Sovetində gənclərin nümayəndələri ilə görüşündəki çıxışında "Azərbaycanın bugünkü gələcəyi bütövlükdə sağlam düşüncəli gənclərdir" deməklə ümummilli lider onlara inandığını, inamını ifadə etdi. 2 fevral 1996-cı il Azərbaycan gəncliyinin həyatında yeni dövrün başlanğıcı oldu. Müstəqil Azərbaycanın tarixində həmin gün ümummilli lider Heydər Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan gənclərinin ilk forumu keçirildi. Ülu öndərin imzaladığı sərəncamla fevralın 2-si ölkəmizdə gənclər günü kimi qeyd olunmağa başlandı. Qanunlar, fərmanlar, sərəncam və dövlət proqramları gənc nəslin mütəşəkkil qüvvə kimi formalaşmasına, onların mənəvi-ideoloji cəhətdən tam yetişməsinə, sosial problemlərinin həllinə,

Əsas məqsədi yeni nəslin fiziki, mənəvi-psixoloji cəhətdən sağlam yetişməsinə, istedadlı gənclərin üzə çıxarılmasına və onların ölkənin gələcəyinə töhfə verməsinə təmin etməkdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev gənclər ilə bağlı məsələləri həmişə öz siyasətinin əsas tərkib hissələrindən biri hesab edirdi. H.Ə. Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-i-yə rəhbərlik etdiyi dövrlərdə yüzlərlə yeni tədris ocaqları, gənclər üçün mərkəzlər, hərbi məktəblər açıldı. Məhz 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-i-yə rəhbərlik etdiyi dövrlərdə yüzlərlə yeni tədris ocaqları, gənclər üçün mərkəzlər, hərbi məktəblər açıldı.

islahatlar çərçivəsində qeyri-neft sektorunun üstün inkişafına nail olunması, azad sahibkarlığın inkişafına əlverişli şərait yaradılması, bazar iqtisadiyyatının gücləndirilməsi, xarici investisiyaların regionların inkişafına cəlb edilməsi, regional inkişaf proqramlarının uğurlu icrası və iqtisadi aktivlik coğrafiyasının regionlara doğru genişlənməsi Azərbaycanın iqtisadi həyatında çox ciddi nailiyyətlərin qazanılmasını şərtləndirmişdir. Həmçinin, yeni istehsal sahələrinin yaradılması, global iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsi, makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanılması, milli istehsalın və ixracın genişləndirilməsi, modern sənaye quruculuğu kimi başlıca strateji vəzifələrin yerinə yetirilməsi nəticəsində Azərbaycan dünyanın iqtisadi cəhətdən ən sürətlə inkişaf edən ölkələrindən birinə çevrilmişdir. Ölkəmizdə liberal, rəqabətə davamlı, ixrac tutumu böyük olan, diversifikasiya edilmiş iqtisadiyyat quruculuğu ilə bağlı yeni hədəflər müəyyənləşdirilmiş və hazırda bu strateji vəzifələr uğurla icra olunur. Son 18 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı 3,4 dəfə, o cümlədən sənaye sektoru 4 dəfə, aqrar sektor isə 2 dəfəyə yaxın genişlənməmişdir ki, bu da bütün dünya üzrə ən yaxşı göstəricilərdən biridir. Bu gün Azərbaycan Cənubi Qafqazda ən güclü iqtisadiyyata malik ölkədir. Qlobal iqtisadi sferada müstəqil olunan məni tendensiyalar və risklər fonunda Azərbaycan özüünün iqtisadi məkanını məni təsirlərdən qoruyub saxlayıb və milli iqtisadiyyatımız rəqabətqabiliyyətliyinə görə MDB-də lider mövqeyini tutur.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 2003-2021-ci illəri statistik olaraq aşağıdakı kimi təsvir edə bilərik. Belə ki, son 18 il ərzində (2021-ci ildə 2003-cü ilə nisbətən):

- Ümumi daxili məhsul istehsalı 3,4 dəfə, o cümlədən qeyri neft-qaz sektoru üzrə 3,1 dəfə artmışdır;
- Sənaye məhsulu istehsalı 2,7 dəfə, o cümlədən qeyri neft-qaz sənayesi üzrə 3,6 dəfə artmışdır;
- Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin həcmi 17,2 dəfə, o cümlədən tikinti-quraşdırma işlərinə yönəldilmiş vəsaitlər 4,1 dəfə artmışdır;
- Yük daşınması 1,8 dəfə, sərnişin daşınması isə 1,3 dəfə artmışdır;
- İnformasiya və rabitə xidmətlərinin həcmi real ifadədə 15,4 dəfə artmışdır;
- Pərakəndə ticarət dövriyyəsi faktiki qiymətlərlə 14,6 dəfə artmışdır;
- Əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlərin həcmi real ifadədə 5,1 dəfə artmışdır;
- Dövlət büdcəsinin gəlirləri 21,6 dəfə, xərcləri 22,2 dəfə artmışdır;
- Əhalinin nominal gəlirləri 10,0 dəfə artmışdır;
- Əhalinin banklardakı əmanətləri 36,7 dəfə artmışdır;
- İqtisadiyyatın kreditləşdirilməsi 25,5 dəfə artmışdır;
- 2021-ci ilin yanvar-dekabr aylarında orta aylıq nominal əməkhaqqı 2003-cü ilin yanvar-dekabr aylarına nisbətən 9,5 dəfə artmışdır;
- Pensiyaqların orta aylıq məbləği 13,9 dəfə artmışdır;
- İşsizliyin səviyyəsi 9,2 faizdən 6,0 faizədək enmiş, işsiz əhalinin sayı 400,9 min nəfərdən 315,7 min nəfərədək və ya 85,2 min nəfər azalmışdır;
- Yoxsulluq səviyyəsi 44,7 faizdən 5,9 faizədək enmiş, yoxsul əhalinin sayı 3714,2 min nəfərdən 589,9 min nəfərədək və ya 6,2 dəfə azalmışdır;
- Minimum əməkhaqqı 27,8 dəfə artmışdır;
- Əmək pensiyasının minimum məbləği 10,0 dəfə artmışdır;
- Əhalinin sayı 1807,3 min nəfər və ya 21,7 faiz artmışdır;
- Nikahların sayı 0,4 faiz artmışdır;
- Xarici ticarət əlaqələri qurulmuş ölkələrin sayı 124-dən 188-dək və ya 51,6 faiz

artmışdır;

- Xarici ticarət dövriyyəsi 6,5 dəfə, o cümlədən idxal 4,5 dəfə, ixrac 8,6 dəfə artmışdır;
- Qeyri neft-qaz məhsullarının ixracı 7,3 dəfə artmışdır;
- Ölkə iqtisadiyyatına yönəldilmiş investisiyaların ümumi həcmi 3,4 dəfə artmışdır. 2004-2021-ci illərdə Azərbaycana ümumilikdə 288,9 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuşdur;
- Xarici investisiyalar 2,2 dəfə artmışdır. 2004-2021-ci illərdə Azərbaycana 142,0 milyard ABŞ dolları həcmində xarici investisiya qoyulmuşdur;
- Qeyri-neft-qaz sahələrinə yönəldilmiş investisiyalar 7,2 dəfə artmışdır. 2004-2021-ci illərdə Azərbaycanın qeyri-neft-qaz sektoruna 179,5 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuşdur;
- 2004-2021-ci illərdə Azərbaycanın digər ölkələrin iqtisadiyyatlarına qoyduğu investisiyaların ümumi həcmi 28,3 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir;
- 2004-2021-ci illərdə 2587,3 min iş yeri yaradılmışdır;
- 2004-2021-ci illərdə əhalinin mənzil fondunun sahəsi 1,6 dəfəyə yaxın artaraq 2021-ci ilin sonunda 200,7 milyon kv.metr çatmışdır.

Bu siyahı daha da genişləndirmək olar və uqurlar sonrakı illərdə də davam etdirilib. 2022-ci ildə əsas etibarilə elektroenergetika sahəsində inqilabi addımlar atılıb. Dövlət başçısının iştirakı ilə ölkədə bir neçə yeni elektrik stansiyası açılmaqla yanaşı, iki Ərəb ölkəsi ilə alternativ enerji istehsalı sahəsində müvafiq müqavilələr də imzalanıb. Bu isə o deməkdir ki, neft və qazla enerji ölkəsi kimi tanınan Azərbaycan həm də elektrik enerjisi ixracatçısı kimi tanınmağa başlayır. Bütün bunlar isə çox mühüm nailiyyətdir və Azərbaycanın həm iqtisadi, həm də siyasi cəhətdən nüfuzunun artması deməkdir. Həyata keçirilən uzaggörən siyasət və uğurlu infrastruktur quruculuğu sayəsində, eləcə də regionda və dünyada baş verən geosiyasi proseslər nəticəsində Azərbaycan Avroatlantik məkanın mühüm nəqliyyat-tranzit-logistika mərkəzi kimi də aparıcı mövqedədir. Dünyanın əsas yük axını olan Çin-Avropa marşrutu üzərində əlverişli mövqədə yerləşən Azərbaycanın iştirakı ilə daşınmaların 2 həftəyə qədər, daşınma məsafəsinin isə 3000 kilometrə qədər qısalması mümkündür. Qeyd edilənlər Azərbaycanın parlaq gələcəyindən, etibarlı iqtisadi inkişafından xəbər verir. Bütün bunların əsası isə bünövrəsi ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş strategiyaya təşkil edilir. Nəhayət, əldə edilən iqtisadi uğurlara paralel olaraq ordu quruculuğu, müasir texnika və texnologiyanın əldə olunması və tətbiqi, global məkanda müvafiq təbii və məlumatlandırma işlərinin aparılması öz məntiqi nəticəsini verdi.

Böyük müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən

Böyük müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən

Böyük müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən

Böyük müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən

Böyük müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən

MÖHÜBBƏT HÜSEYNOV,
Azərbaycan Kooperasiya
Universitetinin kafedra müdiri,
iqtisad elmləri doktoru

ZAUR ƏSƏDZADƏ,
Azərbaycan Kooperasiya
Universitetinin doktoru